

Araştırma Makalesi

Sağlık Çalışanlarının Sanal Ortam Yalnızlık Düzeyi

Virtual Environment Loneliness Level Of Healthcare Professionals

Barış ÖZTUNA Doç.Dr., Çankırı Karatekin Üniversitesi İİBF barisoztuna@karatekin.edu.tr https://orcid.org/0000-0001-7298-4641	Kezban ÖZÇELİK KAYNAK Dr., İzmir Bakırçay Üniversitesi kezban.kaynak@bakircay.edu.tr https://orcid.org/0000-0002-1487-6033
---	---

Makale Geliş Tarihi	Makale Kabul Tarihi
18.07.2022	28.08.2022

Öz

Bu çalışma; sağlık çalışanlarının sanal ortamlarda hissettikleri yalnızlık düzeylerini belirlemek amacıyla yapılmıştır. Türkiye'nin batısında bir üniversite hastanesinde görev yapan sağlık çalışanlarına uygulanan araştırmada veriler; literatürden yararlanılarak hazırlanan soru formu aracılığıyla elde edilmiştir. Soru formu, demografik sorular ile 2014 yılında Korkmaz ve arkadaşları tarafından gerçekleştirilen Sanal Ortam Yalnızlık Ölçeği (SOYÖ) sorularından oluşmaktadır. SOYÖ üç faktör altında toplanabilen, 20 maddeden oluşmuş 5'li Likert tipi bir ölçek olup kişilerin sanal ortamlarda yalnızlık düzeylerini ve sanal ortamların bireylerin yalnızlaşma durumlarına etkilerini belirlemek amacıyla kullanılmaktadır.

Sanal Yalnızlık Ölçeği toplam puan ortalaması $2,22 \pm 0,23$ olarak belirlenmiştir. Sanal Sosyalleşme alt boyutu puan ortalaması $2,48 \pm 0,63$, Sanal Paylaşım alt boyutu puan ortalaması $1,56 \pm 0,64$ ve Sanal Yalnızlık alt boyutu puan ortalaması $2,75 \pm 0,84$ olarak hesaplanmıştır. Bu çalışmada Sanal Ortam Yalnızlık Ölçeği (SOYÖ) Cronbach alfa katsayısı 0.76 bulunmuştur. Ölçeğin Cronbach alpha iç tutarlılık katsayıları sanal sosyalleşme boyutu için 0.60, sanal paylaşım boyutu için 0.87 ve sanal yalnızlık boyutu için 0.73 olarak hesaplanmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen bulgular, sağlık çalışanlarının sanal yalnızlık düzeylerinin ortalama bir düzeyde, sanal paylaşımların ise oldukça düşük olduğunu göstermektedir. Sanal ortamlarda gerçekleştirilen paylaşımlar düşük seviyede ($1,56 \pm 0,64$) olsa da sanal sosyalleşme ($2,48 \pm 0,63$) ve bu ortamlarda yaşanan yalnızlığın ($2,75 \pm 0,84$) daha yüksek seviyelerde olduğu bulgusu elde edilmiştir. Sağlık çalışanlarının tanıtıcı özelliklerinden cinsiyet ele alındığında erkeklerin sanal yalnızlık ölçeği toplam puan ortalaması ($2,13 \pm 0,42$) kadınlardan ($2,35 \pm 0,51$) yüksek çıkmıştır. Sanal sosyalleşme ve sanal yalnızlık alt boyutlarının puan ortalamaları ile demografik göstergeler arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamıştır ($p > 0.05$).

Anahtar Kelimeler: Yalnızlık, Sanal Yalnızlık, Sanal Sosyalleşme, Sanal Paylaşım, Sağlık Çalışanları

Abstract

This study was conducted to determine the loneliness levels felt by healthcare professionals in virtual environments. It was obtained through the formula to be asked using the literature. The question formula consists of demographic questions and a tested Virtual Environment Loneliness Scale (SLS) question by Korkmaz in 2014.

The total mean score of the Virtual Loneliness Scale was measured as 2.22 ± 0.23 . The mean score in the virtual general sub-dimension was calculated as 2.48 ± 0.63 , and the mean score in the Virtual Sharing sub-dimension was calculated as 1.56 ± 0.64 in the Social Loneliness sub-dimension 2.75 ± 0.84 . The Cronbach alpha internal consistency coefficients of the scale were calculated as 0.60 for the virtual socialization dimension, 0.87 for the

Önerilen Atıf /Suggested Citation

Öztuna, B., Özçelik Kaynak, K., 2022 Sağlık Çalışanlarının Sanal Ortam Yalnızlık Düzeyi, Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi Dergisi, 57(3), 2077-2089.

virtual sharing dimension and 0.73 for the virtual loneliness dimension. The findings obtained as a result of the research show that the virtual loneliness levels of healthcare professionals are at an average level, and the virtual sharing is quite low. Although the sharing in virtual environments is low (1.56 ± 0.64), it was found that virtual socialization (2.48 ± 0.63) and loneliness in these environments (2.75 ± 0.84) are higher. When gender is considered as the introductory feature of healthcare professionals, the virtual loneliness scale of men mean total score (2.13 ± 0.42) was higher than female (2.35 ± 0.51). There was no statistically significant difference between the mean scores of virtual socialization and virtual loneliness sub-dimensions and demographic indicators ($p > 0.05$).

Key Words: Loneliness, Virtual Loneliness, Virtual Socialization, Virtual Sharing, Health Professional

1. Giriş

Sanayi devrimiyle başlayan köyden kente göç, aile yapısını geniş aileden çekirdek aileye dönüştürmüştür. Günümüzde ise bireylerde yalnızlık duygusu artmaktadır. Bu nedenle yalnızlık konusunun daha fazla gündeme geleceği düşünülmektedir. Pandemi, kentleşme, yaşam ömrünün uzaması gibi faktörler yalnızlığın daha fazla gündemde olmasını sağlamaktadır. Dijital çağdateknolojinin ilerlemesi sanal ortamda da yalnızlığı beraberinde getirmektedir. İnsanların toplu halde yaşamalarının nedeni bir topluluğa girme isteğidir. En başta bir aile üyesi olan kişi, daha sonra çevresinde, okulda, iş yaşamında bir toplulukta yer alarak topluluğun içerisinde yer alır. Bir topluluk içerisinde olmayanlar ise çevresine yabancılaşarak yalnızlaşmaktadır (Şahin, 2013). Sosyal bir varlık olan insan, diğer bireylerle anlamlı ve sağlıklı ilişkiler kurma isteği ve gereksinimindedir. İnsanın iletişim isteği o kadar güçlüdür ki, eğer insan sağlıklı ve anlamlı ilişki kuramazsa, duygusal stres ve problemler yaşayabilmektedir (Doğan ve ark., 2009). Sosyal arkadaşlık boyutunda yalnızlık, arkadaş sayısındaki azlığın getirmiş olduğu histir. Kurumsal hayatta çalışanlar arasında sosyal ilişkilerin olmaması ya da çalışanın kendisini benimseyecek bir topluluğun içinde yer alamaması sosyal yalnızlığı oluşturmaktadır (Mercan ve ark., 2015). İnsanoğlu, bir sosyal ilişkiler ağı içinde yaşamını sürdürmekte olup yaşam boyu ortaya çıkan türlü değişimler sosyal ilişkilerde değişimlere sebep vermektedir. Büyük sosyal değişimler ve kişilik özellikleri yalnızlık duygusunun yaşanmasına sebep olabilmektedir (Çakır ve Çakır, 2011).

Bu çalışma; sağlık çalışanlarının sanal ortamlarda hissettikleri yalnızlık düzeylerini belirlemek amacıyla yapılmıştır. Çalışmada, yalnızlık ve sanal yalnızlık kavramı açıklandıktan sonra sağlık çalışanlarına uygulanan araştırmada verilerinin bulguları ve sonuçları açıklanmaktadır.

2. Sanal Yalnızlık

Yıllar ilerledikçe çoğalan bilgi ve iletişim teknolojisindeki ilerlemeler insanların hayat tarzlarını değiştirmiştir. Dijitalleşmeyle birlikte bireyler istedikleri yerde ve istedikleri zaman sosyal ağlara bağlanabilmektedir. Bu sayede bireyler, yaşamlarında büyük bir yer kaplayan sosyal medyaya büyük bir anlam yüklemektedir. Sosyal medyada var olmak ve dikkat çekmeye iten fotoğraf ve içerik paylaşımı, insanları gerçek dünyadan çok sanal dünyaya iten; sosyalleşme tanımının farklılaşmaya başladığı, gereksinimlerimizin farklılaştığı, yalnızlık kavramının sosyal ağlardaki arkadaş sayısına göre açıklandığı bir yaşama sürüklemiştir (Bardak ve Yalçınkaya, 2016). Bireylerin yaşamında yer alan ve popüler olan sosyal medya ağlarından Facebook, Youtube, Instagram, LinkedIn Twitter, Tumblr gibi sosyal medya siteleri bireyler tarafından kullanılmaktadır. Bireyler zamanlarının büyük bir bölümünü sosyal medyada geçirmektedirler (Çiftçi, 2018). İnternet ağının ilerlemesiyle gerçekleşen toplumsal dönüşüm, ikili bir yaklaşımla (olumlu-olumsuz) değerlendirilmektedir. Bireylerin bilgiye ulaşımı, tanıdıklarından haberdar olması, zamanını harcaması gibi yaşamı kolaylaştırıcı yönünün yanı sıra, yabancılaşma, yalnızlaştırma, bağımlılık yaratma gibi olumsuz yönlerle de eleştirilere konu olmaktadır (Erbaş, 2019).

Teknoloji, yalnızlığımızın tüm suçunu üstlenemez. Mizaç, ruh sağlığı ve ülkeler arası taşınmalar, iş değişiklikleri, boşanmalar ve yakınların ölümü gibi izolasyon olayları da büyük rol oynamaktadır (Mert ve Özdemir, 2018). İnternette geçirilen zaman yüzünden mi daha yalnızlaşıldığını yoksa giderek daha fazla yalnız olunduğu için mi internette çok fazla zaman geçirildiğini söylemek zordur. Ancak, teknoloji ile etkileşimlerin yalnızlık deneyimini inkâr edilemez bir şekilde şekillendirdiği düşünülmektedir. Sadece teknoloji değil, başka unsurlar da yalnızlığı şekillendirmektedir. Sadece teknoloji bir bağlantı yanılsaması yaratmaz. Etkileşimler için sonsuz olasılıklar, bağlantılarımızın sayısı, hızı ve sıklığı ile ilgili beklentileri artırırken, yalnızlığa karşı toleransı azaltır (Katz, 2020).

İnternet bağımlılığı olan bireylerin sosyal ilişkilerinde sorun yaşadıkları ve süreç içerisinde yalnızlık durumu ile karşı karşıya kaldıkları görülmektedir. Buna göre gerçek hayattaki yalnızlık durumunun sanal ortamlar ile giderilebileceği düşünülebilmektedir. Yalnızlık kavramı genellikle olumsuz bir psikolojik durumdur. Ancak sanal yalnızlığın olumlu mu yoksa olumsuz bir durum mu olduğu konusunda kesin bir sonuca varmak doğru olmayabilir. Bu çerçevede sanal ortamlarda hissedilen yalnızlığın ya da yalnız kalma isteğinin birey üzerindeki etkileri incelenmeye değer olmaktadır (Usta ve ark., 2014)., Yalnızlık hem psikolojik sıkıntının hem de sosyal medyada daha fazla zaman geçirmenin bilinen bir belirleyicisidir (Seidler ve ark., 2022). Bu anlamda sosyal bağlantının dijital olarak ne ölçüde sağlanabileceğini ortaya çıkaran araştırmalar oldukça önemli hale gelmektedir. Yalnızlık üzerine yapılan araştırmaların çoğunun, yalnız veya izole hissetmenin sağlıkla ilgili etkilerini istatistiksel olarak ölçmeye çalışan sağlık bilimlerinden geldiği göz önüne alındığında bu anlayışı genişletmeye ve yalnızlığı daha karmaşık bir sosyal fenomen olarak keşfetmeye ihtiyaç vardır (Johannessen, 2021). İnternet, bilgi edinmenin ve başkalarıyla iletişim kurmanın önemli bir yoludur. İnsanlar, doğası gereği, hayatlarının en başından itibaren iletişim kurmaya ve etkileşime girmeye ayarlı sosyal varlıklardır. Dokunma duygusu, en doğrudan ve samimi iletişim kanalını ve benlik ile diğerleri arasında güçlü bir bağlantı aracını temsil etmektedir. Dijital çağda, internet tabanlı teknolojilerin ve sanal ortamların genişlemesi ve yaygınlaşması, fiziksel mesafeyi aşan yeni iletişim fırsatları sunmaktadır. Bununla birlikte, sosyal etkileşimlerin genellikle aracılık ettiği ve iletişimin dokunsal yönlerinin gözden kaçırıldığı, dolayısıyla sosyal var olma hissinin azaldığı ve bu da artan sosyal kopukluk ve yalnızlık hissine katkıda bulunabileceği görülmektedir (Della Longa ve ark., 2022). İnsanoğlu, insanlık tarihi boyunca gruplar halinde yaşayarak güvende kalmıştır. Bireyler için gruptan ayrılmak tehlikeleri de beraberinde getirmekteydi. Günümüzde ise bireyler, sosyal medyaya sosyal etkileşim açısından bir anlam yüklemektedirler. Sosyal medyayla ilgili zor olan şey, onu kullanırken anlamlı bir sosyal etkileşim içinde olduğu izlenimini edinmektedir. Bu, bu etkileşimlerin hiçbir değeri olmadığı anlamına gelmemektedir, ancak bu bağlantıların doğası, güçlü bağlar kurmak ve yalnızlığın üstesinden gelmek için ihtiyaç olan yüz yüzenin yerini tutmamaktadır (Crate, 2022).

Farklı duygular gibi yalnızlık da kişinin sadece genel hayatıyla kısıtlı olmayıp çalışma hayatında da görülebilmektedir. Hatta kişi sadece çalışma hayatında kendisini yalnız olarak düşünebilmektedir. Bunun nedeni ise, örgütler, bu çeşit duyguların yaşanması açısından oldukça zengin bir alandır. Çalışma hayatında normal hayatta görülen mutluluk, üzüntü, kızgınlık, endişe gibi hislerin yaşanması normaldir (Demirbaş ve Haşit, 2016). Örgütte yalnızlık yaşayan çalışanların fazla stres yaşadığı ön görülmektedir. Stres içerisinde olan çalışanın verimliliği düşecektir. Bununla birlikte, sinirli, içe kapanık ve özgüvensiz bir kişilik sergilemeye başlayacaktır. Bu durum çalışanın yalnızlığını daha da derinleşmesine neden olacaktır (Keser ve Karaduman, 2014). Günümüzde işletmelerin en mühim öğelerinden birisi insan kaynağıdır. İnsan kaynakları yönetiminin önem verdiği mevzular arasında çalışanların iş doyumunu, takım çalışması, motivasyonu ve örgütsel bağlılık benzeri unsurlar bulunmaktadır. Bu konuda işin en mühim kısımlarının insan ilişkileri ve iletişim olduğu belirtilebilmektedir. Hem çalışan hem de işletmeler açısından ilişki ve onun bir boyutu olan yalnızlık büyük önem taşımaktadır (Kayıkçı ve Özyıldırım, 2019).

İşletmelerin sahip olduğu en değerli sermaye çalışanlarıdır. İşletmelere yaşam veren, işletmenin hedeflerini yerine getirmesini sağlayan, gerekli işlemleri bir uyum içinde gerçekleştiren çalışanlardır (Eroğlu, 2020). Takım çalışmasının uygulandığı iş ortamlarında sosyal ilişkilerin ehemmiyeti daha fazla artmaktadır. Takım çalışmasında başarının sırrı üyelerin birbiri ile iyi bir iletişim kurmasıdır (Bozkurt ve Bozkurt, 2008).

İşyerinde yalnızlığının sosyal ve duygusal olmak üzere iki alt boyutu vardır. İlişkisel olarak bağ kuramamak ve duygusal kopukluklar yaşamak olarak belirtilen işyeri yalnızlığı boyutları çalışanlar açısından kurumdan uzaklaşma, dışlanma ve işten ayrılmalara sonuç verebilmektedir (Akduru ve Semerciöz, 2017). Örgütlerin devamlılıklarında insan kaynakları kilit bir rol oynamaktadır. Duygusal özellikleri bireyden bireye farklılık gösteren çalışanlar, sosyal varlıklardır ve örgütler de çalışanlarının oluşturduğu sosyal yapılar bütünüdür. Çalışanlar arası ilişkilerde ortaya çıkan ve çözilemeyen problemler onların mutlu oluşlarını etkileyerek örgütte yalnızlığa itmektedir. Bunun neticesinde, iş tatmini düşmekte, örgütsel bağlılık zayıflamaktadır (Ertürk ve Erdirençelebi, 2018).

Stresli iş ortamlarında çalışan çalışanların sorumluluk alması ya da sürece katılması onların psikolojik durumlarına etki edebilmektedir. Özellikle hizmet sektöründe müşteri ile birebirde iletişimde olmak ve müşteri kitlesinin farklı ihtiyaçlarını karşılamak için sorumluluk alma ve olumsuz durumlarda tüm sürecin faturasını çalışanlara kesilmesi çalışanları psikolojik olarak yalnızlaştırabilir. Çalıştığı örgüte, iş arkadaşlarına ve yöneticilerine güven duymayan bir çalışanın yabancılaşarak yalnızlaşabileceği düşünülmektedir (Koçak ve Yener, 2019). İşkoliklik, çalışanların işe bağlanması, işten başka bir şey ile uğraşmaması özel yaşamının büyük bir bölümünde de çalışarak geçirmesi ve yaşadığı çevreden soyutlanması vardır. Bu durum çalışanın çalışma hayatında meslektaşlarından da uzaklaşmasına yalnızlaşmasına sebep olabilmektedir (Akar, 2015).

İş hayatında yalnızlık kavramı, günümüzde önemli bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır. Örgütlerde çalışanlar, kalabalık içinde bile çalışma arkadaşları ile iletişime girme konusunda problem yaşamaktadır. Giderek artan rekabet, yükselme isteği gibi birçok etkenin neden olduğu çalışanın duygu ve hisleri, geçmişleri iş hayatında yalnızlık kavramını gündeme getirmektedir (Parlak ve Koçoğlu Sazkaya, 2018). Çalışanlar kendilerinde olan bireysel ve davranışsal özelliklerini iş hayatına taşımakta ve bu özelliklerini kullanarak örgütte yaşanan olaylara tepki göstermektedir. Bu nedenle, bireysel özelliklerin, iş yaşamındaki yalnızlık düzeyleri üzerinde önemli bir etkisi bulunmaktadır (Çetin ve Alacalar, 2016).

Çalışanlar, yalnızlık duygusu nedeniyle iş yaşamlarında olaylara karşı sessiz ve ilgisiz davranabilmektedir. Yalnızlık duygusu ileriki dönemlerde başka faktörlerin bir araya gelmesiyle tükenmişlik sendromu yaşayabilmektedir. Bu yüzden de, çalışma ve özel yaşamında olaylara karşı ilgisiz kalabilmektedir. Sessizlik kavramının antropoloji, sosyoloji ve dilbilimi gibi disiplinlerde ele alınmasına rağmen, örgütsel araştırmalarda büyük oranda ihmal edilmiştir. Bu tarihsel ihmal, kısmen, sessizliğin sesin yokluğundan başka bir şey olmadığı, eylemsizlik ve onayı yansıtan ortak varsayımdan kaynaklanmaktadır. Aksine, sessizliğin iletişim kurabildiğini ve ona karakteristik düşüncelerin, duyguların ve eylemlerin eşlik ettiğini göstermektedir (Pinder ve Harlos, 2001). Çalışanlar kurumun problemleri hakkında fikirlerini beyan etmelerinin bir anlamı olmadığını, problemlerini çözmenin ise tehlikeli olabileceğini düşünmektedirler. Çalışanlar, yöneticilerinden kötü bir geri dönüş almaktan tedirgin olduklarından dolayı iletişimden çok sessiz olmayı seçmektedirler. Şikâyetçi ve sorun yaratıcı biri olarak görünebileceklerini düşündükleri için fikirlerini sunmaktan kaçınmaktadırlar (Özdemir ve Sarioğlu, 2013). Örgütsel sesin, çalışanların çalışma gruplarındaki bir problemlere yönelik tutumları algılaması önemlidir. Özellikle, bireylerin konumlarının başkaları tarafından desteklendiğine inandıklarında konuşma olasılığı daha yüksek olmakta ve inanmadığı zaman sessiz kalmaktadır (Bowen ve Blackmon, 2003).

Bu çalışma, sağlık çalışanlarının sanal ortamlarda hissettikleri yalnızlık düzeylerini belirlemek amacıyla yapılmıştır. Bunu ölçmede kullanılan ölçek ise, 2014 yılında Korkmaz ve arkadaşları tarafından gerçekleştirilen Sanal Ortam Yalnızlık Ölçeği'dir. Günümüzde de yalnızlık konusu daha fazla gündeme gelmektedir.

3. Yöntem

3.1. Evren ve Örneklem

Araştırma kavramsal ve uygulamalı bir çalışma olup evrenini Türkiye'nin batısında bulunan üniversite hastanesi'nde görev yapmakta olan Mart 2021 itibarıyla yaklaşık 974 sağlık çalışanı (doktor, hemşire, sağlık teknikeri, sekreter, hastabakıcı gibi) oluşturmaktadır. Evrenin tamamına ulaşılmak amaçlandığından örneklem seçimine gidilmemiş ancak araştırmanın gerçekleştirildiği dönemin Covid-19 pandemisinin yoğun olarak yaşandığı sürece denk gelmesi bu amaca ulaşılmasını engellemiş gönüllü katılım 112 kişi olmuştur. Çalışmanın bulaş riskinin yüksek olduğu zaman ve mekânda gerçekleştirilmesi sebebiyle araştırmada çevrimiçi anket uygulanması tercih edilmiştir (Çakıroğlu, 2008). Araştırmacı ve katılımcı arasında özellikle pandemi döneminde korunması arzulan mesafe ile ilgili avantajlar sağlayan bu veri toplama yöntemi, yüz yüze iletişime kıyasla daha mekanik olması sebebiyle bilgi akışını sınırlamaktadır (Erbuğ ve ark.2022).

3.2. Veri Toplama Araçları

Anket formu araştırmacılar tarafından oluşturulmuş demografik verileri (cinsiyet, yaş, meslek gibi) elde etmeye yönelik 5 soru ile 2014 yılında Korkmaz ve arkadaşları tarafından gerçekleştirilen Sanal Ortam Yalnızlık Ölçeği (SOYÖ) sorularından oluşmaktadır.

SOYÖ üç faktör altında toplanabilen, 20 maddeden oluşmuş 5’li Likert tipi bir ölçek olup kişilerin sanal ortamlarda yalnızlık düzeylerini ve sanal ortamların bireylerin yalnızlaşma durumlarına etkilerini belirlemek amacıyla kullanılmaktadır. Üç faktör yani alt boyut (sanal sosyalleşme, sanal paylaşım ve sanal yalnızlık) ve 20 maddeden oluşan ölçeğin iki eş yarı korelasyonları 0,506; Sperman Brown güvenirlik katsayısı 0,662; Guttman Split-Half değeri 0,662; Cronbach’s Alpha güvenirlik katsayısı ise 0,816 olarak ortaya çıkmıştır (Korkmaz ve ark., 2014). Şensoy ve arkadaşların 2020 yılında yaptığı çalışmada Sanal Ortam Yalnızlık Ölçeği için hesaplanan Cronbach α değeri 0,86’olarak belirlenmiştir (Şensoy ve ark., 2020).

Bu çalışmada Sanal Ortam Yalnızlık Ölçeği (SOYÖ) Cronbach alfa katsayısı 0.76 bulunmuştur. Ölçeğin Cronbach alpha iç tutarlılık katsayıları sanal sosyalleşme boyutu için 0.60, sanal paylaşım boyutu için 0.87 ve sanal yalnızlık boyutu için 0.73 olarak hesaplanmıştır.

3.3. Verilerin Analizi ve Değerlendirilmesi

Elde edilen verilerin analizinde SPSS 21.00 programı kullanılmış, verilerin analizinde ise yüzdelik, t testi, Kruskal Wallis Varyans analizi, Mann Whitney-U, Anova testi, pearson korelasyon analizi ve cronbach alpha iç tutarlılık testlerine başvurulmuş, istatistiksel anlamlılık değeri $p<0,05$ kabul edilmiştir.

3.4. Araştırmanın Etik Yönü

Araştırma ile ilgili ön izin Hastane Başhekimliğinden yazılı olarak alınmış sonrasında Üniversite Tıp Fakültesi Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulundan Girişimsel Olmayan Araştırmalar Etik Kurul izni alınmıştır (Etik kurul tarih: 29.03.2021 No: 2021/10-43). Araştırmaya gönüllü olarak katılan personellere araştırmanın amacı ve kişisel bilgi gizliliğinin esas alındığı bilgisi çevirmici onay linki aracılığı ile alınmıştır.

4. Bulgular ve Tartışma

Araştırma katılımcılarının demografik özelliklerini analiz ettiğimizde çalışmaya katılan sağlık profesyonellerinin; %39,68’inin 41-50 yaş aralığında olduğu, %55,36’sının kadın, %73,22’sinin evli, %20,54’ünün 0-14 yıl kıdem aralığında yer aldığı saptanmıştır. Katılımcıların %27,68’inin sağlık teknisyeni veya teknikeri, %20,54’ünün büro hizmetlerinde çalıştığı ve %18,75’inin doktor olduğunu verisine ulaşılmıştır (Tablo 1).

Tablo 1: Sağlık Çalışanlarının Bazı Tanıtıcı Özellikleri (n=112)

	Frekans	Yüzde
Cinsiyet		
Kadın	62	55.36
Erkek	50	44.64
Yaş		
18-30	17	15.47
31-40	39	34.9
41-50	44	39.68
51 ve üstü	12	9.95
Medeni Durum		
Bekar	30	26.78
Evli	82	73.22
Unvan		
Doktor	21	18.75

Destek Hizmetleri	5	4.47
Sağlık Teknisyeni/Teknikeri	31	27.68
Hemşire	15	13.39
İdari ve Büro Hizmetleri	23	20.54
Diğer	17	15.17
Kıdem		
0-4 yıl	15	13.39
5-9 yıl	10	8.93
10-14 yıl	23	20.54
15-19 yıl	20	17.85
20 ve üstü yıl	44	39.29

Sağlık çalışanlarının sanal yalnızlık ölçeği toplam puan ortalaması (2.22 ± 0.23) sağlık çalışanlarının şiddetli olmasa da sanal ortam yalnızlığı yaşadıklarını göstermektedir. Sanal ortamda olan kişi, vaktinin birçoğunu sanal ortamda geçirdiğinden topluma yabancılaşabilmektedir. Şensoy ve arkadaşlarının (2020) yaptığı çalışmada da sağlık çalışanlarının sosyal medya kullanım düzeyleri arttıkça yalnızlık düzeyinin yükseldiğini ve psikolojik iyi oluş düzeylerinde de buna bağlı olarak bir azalma olduğu ortaya çıkmıştır (Şensoy ve ark., 2020). Benzer şekilde Yao ve Zhong 2014 yılında Hong Kong'daki 361 üniversite öğrencisine yaptığı araştırmanın sonucu da aşırı ve sağlıksız internet kullanımının zaman içinde yalnızlık duygularını artırdığını göstermektedir (Yao ve Zhong 2014). Coget ve arkadaşlarının 2000 yılında “internet kullanımı sonuç olarak yalnızlığı artırır” teorisini test etmek amacıyla yaptığı çalışmada da sosyal medyada arkadaşları olan kişilerin, olmayanlara göre daha yalnız olduğu sonucuna varılmıştır (Coget, 2002). Shaw ve Gant 2002 yılında çalışmada ise, internet kullanımının yalnızlık ve depresyonu önemli ölçüde azalttığı, algılanan sosyal destek ve öz benliği önemli ölçüde arttığını tespit etmiştir (Shaw ve Gant 2002).

Araştırma sonucunda sanal ortamlarda gerçekleştirdikleri paylaşımlar düşük seviyede (1.56 ± 0.64) olsa da sanal sosyelleşme (2.48 ± 0.63) ve bu ortamlarda yaşanan yalnızlığın (2.75 ± 0.84) daha yüksek seviyelerde olduğu bulgusu elde edilmiştir. Çeşitli amaçlarla internette geçirilen zamanın artması kişilere sosyal hayatlarını devam ettirdikleri yeni alternatif sosyalleşme alanları yaratmıştır. Sanal gerçeklik dünyasında üretilen bu sanal ortam, çeşitli nedenlerle sosyal hayattan kopan veya gerçek sosyal hayata dahil olmanın önünde engellerle karşılaşan kişileri bu sanal sosyalleşme ağlarına dahil olmaktadır (Kaya, 2011). İnsanın toplumla bütünleşme süreci olan sosyalleşmenin sanal ağlar üzerinden gerçekleştirilmesi olan sanal sosyalleşme bir alt boyut olarak araştırmamızda (2.48 ± 0.63) ortalama bir puan almıştır. Sağlık çalışanlarının sanal ortamlarda kendilerini rahat ve güvende hissettikleri, kendilerini ifade edebildikleri ve anlaşıldıklarını düşündükleri yönünde soruların kendilerini yansıttığını ifade etmişlerdir.

En önemli tarafı insanları birbirleriyle iletişimde tutarak onları birbirine bağlamak olan ve sanal bilgi paylaşımı yoluyla farklı boyutlar kazanarak hızla büyüyen sanal paylaşım, çalışmamızda ele alınan bir diğer alt boyuttur. Kişilerin gerçek hayat yerine bu ortamlarda kendilerini daha iyi ifade edebildiğini, anlaşıldığını ve güvendiğini düşünmesi ile ilgili olarak çalışmamıza katılan sağlık çalışanlarının minimuma yakın düşük ortalama değerler (1.56 ± 0.64) gösterdiği sonucu elde edilmiştir. Özdemir ve arkadaşları tarafından üniversite öğrencileri ile gerçekleştirilen çalışmada da sanal paylaşım boyutu ortalamasının (1.87 ± 0.85) olması araştırmamız ile paralellik göstermektedir (Özdemir ve ark., 2017).

Sanal yalnızlık ölçeği ile elde edilmiş veriler içinde en yüksek puan ortalaması (2.75 ± 0.84) sanal yalnızlık alt boyutuna aittir. Kişilerin sanal ortamlarda var olmayı ancak diğer ağ kullanıcıları ile iletişime geçmeyi, paylaşımlarda bulunmayı tercih etmedikleri durumlar bu ilişkilerde yalnızlaşmaları sonucunu beraberinde getirebilmektedir (Çimen, 2018). Çalışmamız ile benzer bir sonuç Kurnaz ve arkadaşlarının 2021 yılında gerçekleştirdikleri araştırma sonucunda da elde edilmiş, sanal yalnızlık alt

boyutu ortalaması (2.61 ± 0.28) çıkmıştır. Kişilerarası iletişimi kolaylaştıran sosyal medyanın, bireyleri yalnızlığa sürükleyerek yalnızlaşma ve yabancılaşma sürecine ittiği yargısına varılmıştır (Tablo 2).

Tablo 2: Sağlık Çalışanlarının Sanal Yalnızlık Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puan Ortalamaları

Alt Boyut Puan Ortalamaları	Ortalama	Standart Sapma	Minimum	Maksimum
Sanal Sosyalleşme Boyutu	2.48	0.63	1	3.75
Sanal Paylaşım Boyutu	1.56	0.64	1	4
Sanal Yalnızlık Boyutu	2.75	0.84	1	5
Sanal Yalnızlık Ölçeği Toplam Puan Ortalaması	2.22	0.23	1.24	3.47

Sağlık çalışanlarının tanıtıcı özelliklerinden cinsiyet hariç diğer demografik göstergeler ile sanal yalnızlık ölçeği toplam puan ortalaması arasında anlamlı fark bulunamamış, sadece cinsiyet ile anlamlı fark tespit edilmiştir ($p=0.64$). Erkeklerin sanal yalnızlık ölçeği toplam puan ortalaması (2.13 ± 0.42) kadınlardan (2.35 ± 0.51) yüksek çıkmıştır. Benzer bulgu Kurnaz ve arkadaşlarının 2021 yılında gerçekleştirdikleri araştırma sonucunda da elde edilmiş, erkeklerin kadınlardan daha fazla sanal ortam yalnızlığı yaşadıkları tespit edilmiştir (Kurnaz ve ark., 2021). Çalışmamızın aksine Hamburger ve Artzi 2003 yılında yaptığı araştırmada internet kullanımı, özellikle sosyal hizmetleri ve bireyin refahı arasındaki ilişkilere odaklanmış, erkekler için internet hizmetlerinin kullanımının yalnızlık, nevroitiklik veya dışadönüklükle ilgili olmadığını göstermiştir. Bununla birlikte, kadınlar için yalnızlık hem nevroitiklik hem de internetteki sosyal hizmetlerin kullanımıyla önemli ölçüde ilişkili olduğu tespit edilmiştir (Hamburger ve Artzi, 2003). Bir başka çalışma, Kalıncara ve Sarı'nın 2019 yılında 60+ yaş üstü bireylere yaptığı çalışmada da yaş yükseldikçe kişiler kendilerini daha yalnız hissettiğini ve sosyal medya kullananlar da daha çok yalnız yaşayanlar olduğu belirlenmiştir (Kalıncara ve Sarı, 2019). Sanal sosyalleşme ve sanal yalnızlık alt boyutlarının puan ortalamaları ile demografik göstergeler arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamıştır ($p>0.05$). Ancak sanal paylaşım alt boyutu ile cinsiyet ($p=0.003$), yaş ($p=0.025$) ve medeni durum ($p=0.016$) arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Erkeklerin kadınlardan, bekarlardan evlilerden daha fazla sanal paylaşımında bulundukları, 18-30 yaş arasında olanların diğer yaş aralıklarından daha yüksek sanal paylaşım puan ortalamasına sahip olduğu tespit edilmiştir (Tablo 3).

Tablo 3: Sağlık Çalışanlarının Bazı Değişkenleri ile Sanal Yalnızlık Toplam Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması

Tanıtıcı Özellikler	Sanal Yalnızlık Ölçeği Toplam Puan Ortalaması	Sanal Sosyalleşme Boyutu	Sanal Paylaşım Boyutu	Sanal Yalnızlık Boyutu
Cinsiyet				
Kadın	2.13 ± 0.42	2.39 ± 0.62	1.41 ± 0.56	2.71 ± 0.84
Erkek	2.35 ± 0.51	2.59 ± 0.64	1.76 ± 0.69	2.78 ± 0.86
Yaş				
18-30	2.22 ± 0.33	2.32 ± 0.43	1.63 ± 0.53	2.86 ± 0.74

31-40	2.26±0.48	2.54±0.67	1.56±0.74	2.82±0.88
41-50	2.19±0.51	2.43±0.62	1.56±0.62	2.67±0.91
51 ve üstü	2.22±0.56	2.61±0.80	1.54±0.56	2.56±0.61
Medeni Durum				
Bekar	2.29±0.53	2.41±0.75	1.80±0.80	2.79±0.87
Evli	2.20±0.45	2.50±0.59	1.48±0.56	2.73±0.84
Unvan				
Doktor	2.27±0.34	2.58±0.56	1.58±0.46	2.73±0.78
Destek Hizm.	2.24±0.58	2.48±0.54	1.74±0.71	2.52±0.86
Sağlık Tek./Teknikeri	2.29±0.57	2.45±0.67	1.71±0.76	2.85±0.87
Hemşire	2.30±0.49	2.61±0.65	1.55±0.73	2.85±0.81
İdari ve Büro Hiz.	2.20±0.40	2.36±0.67	1.51±0.66	2.90±0.85
	2.00±0.47	2.44±0.67	1.25±0.36	2.35±0.89
Kıdem				
0-4 yıl	2.27±0.39	2.35±0.53	1.76±0.54	2.73±0.70
5-9 yıl	2.18±0.31	2.55±0.38	1.28±0.35	2.87±1.07
10-14 yıl	2.25±0.52	2.56±0.67	1.63±0.74	2.58±0.87
15-19 yıl	2.18±0.45	2.35±0.68	1.55±0.75	2.82±0.88
20 ve üstü yıl	2.24±0.53	2.51±0.69	1.54±0.62	2.77±0.82

5. Sonuç

Sağlık çalışanlarının sanal ortamlarda hissettikleri yalnızlık düzeylerini belirlemek amacıyla yapılmış olan bu çalışma özellikle tüm dünyayı etkisi altına alan Covid-19 salgınının en yoğun olduğu dönemde gerçekleştirilmiştir. Bu dönem tüm insanları olağan dışı birçok durum ile karşı karşıya bırakmakla kalmamış çok kısa bir sürede yeni koşullara uyum kaçınılmaz olmuştur. Özellikle sağlık çalışanları pandemi koşullarını en ağır şekilde yaşamış, izolasyon şartları ve bulaş riskinin yüksekliği bu meslek grubunu sosyal olarak yalnızlığa itmiştir.

Yapılan çalışma söz konusu yalnızlığın sanal ortamlarda da hissedildiğini, sağlık çalışanlarının şiddetli olmasa da bu platformlarda kendilerini tam olarak ifade edemediklerini ortaya koymuştur. Kişiler sanal ortamlarda var olurken sanal ilişkilerden ve iletişimden uzakdurmaya, paylaşımlarda bulunmamayı tercih ederek sanal yalnızlaşmayı kendi isteği ile seçebilir. Bu durumda bireylerin sanal ortamlarda yaşadıkları yalnızlığın yanı sıra sosyalleşme düzeylerini ve sosyal yalnızlıklarını da tespit etmek önemli hale gelmektedir. Bir diğer taraftan sağlık çalışanlarının hangi sosyal ortamlarda ne kadar zaman geçirdikleri ne tür paylaşımlar yaptıkları, mesleki veya toplumsal geri bildirimlerde bulunurken sosyal ağları mı yoksa yüzyüze iletişimi mi tercih ettikleri de üzerinde durulması gereken konular olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bu çalışmayla birlikte yalnızlığın günümüzde daha fazla incelenmesi gerektiğini ve sanayi devrimiyle birlikte oluşan çekirdek ailelerin günümüzde yalnızlaşmaya doğru ilerlediğini göstermektedir. Dijitalleşmenin ve teknolojinin ilerlemesiyle birlikte, sanal ortamda da yalnızlık konusu daha fazla ele alınması gerekecektir. Özellikle iş yoğunluğunun fazla olduğu sağlık çalışanlarının sanal yalnızlık konusu daha fazla ele alınması ve incelenmesi gerekmektedir.

KAYNAKLAR

- Akduru, E., H., Semerciöz, F. (2017). Kamu Kurumlarında Örgütsel Dedikodu Ve İşyeri Yalnızlığına Dair Bir Araştırma. *Uluslararası Yönetim İktisat Ve İşletme Dergisi*, 106-119.
- Bardak, F., Yalçinkaya Alkar, Ö. (2016). Üniversite Öğrencilerinin Sosyal Ağları Kullanım Amaçlarına Göre İnternet Bağımlılığı Ve Yalnızlık Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Bağımlılık Dergisi*, 17(2), 55-65.
- Bowen, F., Blackmon K. (2003). Spirals Of Silence: The Dynamic Effects Of Diversity On Organizational Voice. *Journal Of Management Studies*, 40(6), 1393-1417.
- Bozkurt, Ö., Bozkurt, İ. (2008). İş Tatminini Etkileyen İşletme İçi Faktörlerin Eğitim Sektörü Açısından Değerlendirilmesine Yönelik Bir Alan Araştırması. *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, 9(1), 1-18.
- Coget, J.F, Yamauchi, Y., Suman, M. (2002). The İnternet, Social Networks And Loneliness. *It&Society*, 1(1), 180-201.
- Crate, M. (2022). Loneliness; Staying Connected İn A Virtual World. <https://weareluminare.co/loneliness-staying-connected-in-a-virtual-world/>
- Çakır, V., Çakır, V. (2011). Yalnızlık Ve Televizyon Kullanımı. *Selçuk İletişim*, 7(1), 131-147.
- Çakıroğlu, Ü. (2008). Eğitim Araştırmaları İçin İnternet Tabanlı Veri Toplama Aracı Tasarımı Ve Uygulaması. *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 56-68.
- Çetin, A., Alacalar, A. (2016). İş Yaşamında Yalnızlığı Yordamada Kişilik Özellikler İle Algılanan Sosyal Ve Örgütsel Desteğin Rolü. *Uluslararası Yönetim İktisat Ve İşletme Dergisi*, 12(27), 193-216.
- Çiftçi, H. (2018). Üniversite Öğrencilerinde Sosyal Medya Bağımlılığı. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7(4), 417-434.
- Çimen, L. (2018). Üniversite Öğrencilerinin İnternet Bağımlılığı İle Sanal Ortam Yalnızlık Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(68), 1431-52.
- Della Longa, L., Valori, I., Farroni T. (2022). Interpersonal Affective Touch İn A Virtual World: Feeling The Social Presence Of Others To Overcome Loneliness. *Front. Psychol.* 12:795283. Doi: 10.3389/Fpsyg.2021.795283
- Demirbaş, B., Haşit, G. (2016). İş Yerinde Yalnızlık Ve İşten Ayrılma Niyetine Etkisi: Akademisyenler Üzerine Bir Uygulama. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 16(1), 137-158.
- Doğan, T., Çetin, B., Sungur, Z. M. (2009). İş Yaşamında Yalnızlık Ölçeği Türkçe Formunun Geçerlilik Ve Güvenilirlik Çalışması. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 10(6), 271-277.
- Erbaş, S. (2019). Facebook Yalnızlık Rehabilitasyon Merkezi Mi?. *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 28(1), 1-16.
- Erbuğ, E., Özalkan, G. Ş. (2022). Pandemi Sürecinde Nitel Araştırma: Çevrimiçi Platformlar Üzerinden Derinlemesine Görüşmelerin İmkân Ve Sınırlılıkları. *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi*, 25(1), 36-46.
- Eroğlu, K. (2020). Örgütsel Vatandaşlık Ve Örgütsel Yabancılaşma Arasındaki İlişkide İş Zenginleştirilmenin Aracılık Etkisi. *OPUS–Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 15(21), 323-355.
- Ertürk, E., Erdirençelebi, M., (2018). Çalışanların Örgütsel Yalnızlık Algısının İş Tatmini Ve İşten Ayrılma Niyeti Üzerine Etkileri. *Gaziantep University Journal Of Social Sciences*, 17(2), 603-618.
- Hamburger-Amichai, Y., Ben-Artzi, E. (2003). Loneliness And İnternet Use. *Computers İn Human Behavior*, 19(1), 71–80.

- Johannessen LEF, Engebretsen E, Greenhalgh T, Et Al. (2021). Protocol For ‘Virtual Presence’: A Qualitative Study Of The Cultural Dialectic Between Loneliness And Technology. *BMJ Open*, 11, Doi:10.1136/ Bmjopen-2020-047157
- Kalinkara, V., Sarı, İ. (2019). Yaşlılarda Sosyal Ağ Kullanımı Ve Yalnızlık İlişkisinin Belirlenmesi. *Yaşlı Sorunları Araştırma Dergisi*, 12(1), 8-19.
- Katz, L. (2020). How Tech And Social Media Are Making Us Feel Lonelier Than Ever. <https://www.cnet.com/culture/features/how-tech-and-social-media-are-making-us-feel-lonelier-than-ever/>
- Kaya, A. (2011). Sosyal Paylaşım Ağlarının Kişilerarası İletişim Sürecine Etkisi. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Halkla İlişkiler Anabilim Dalı Kişilerarası İletişim Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Kayıkçı, K. Ve Özyıldırım, G. (2019). İl Maarif Müfettişlerinin Hissettikleri Yalnızlık Duygusu: Nedenleri Ve Başa Çıkma Yolları. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi – Journal Of Qualitative Research In Education*, 7(4), 1500-1524.
- Keser, A., Karaduman, M. (2014). İş Yaşamında Yalnızlık Algısının Örgütsel Vatandaşlık Davranışı İle İlişkisi Ve Öğretmenler Üzerine Araştırma. *HAK-İŞ Uluslararası Emek Ve Toplum Dergisi*, 3(7), 178-197.
- Koçak, E., Ö., Yener, S. (2019). Lidere Güven Algısının İşyeri Yalnızlığı Üzerindeki Etkisinde Psikolojik Rahatlık Algısının İşyeri Yalnızlığı Üzerindeki Etkisinde Psikolojik Rahatlık Algısının Aracı Rolü. *Yönetim Ve Ekonomi*, 26(3), 937-954.
- Korkmaz, Ö., Usta, E., Kurt, İ. (2014). Sanal Ortam Yalnızlık Ölçeği (Soyö) Geçerlik Ve Güvenirlik Çalışması. *H. U. Journal Of Education*, 29(2), 144-159.
- Kurnaz, D., Güzel, P., Yıldız, K., Esentaş, M. (2021). Bireylerin Sanal Sosyalleşme Ve Serbest Zaman Yönetim Düzeylerinin İncelenmesi: Sosyal İzolasyon Sürecinde Evde Kalan Bireyler Üzerine Bir Araştırma. *Sosyal Ve Beşerî Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 22(48), 18-30.
- Mercan, N., Demirci, K., Özler, E.D., Oyur, E. (2015). İş Yaşamında Yalnızlık, Duygusal Zekâ Ve Psikolojik Sermaye Arasındaki İlişkiler Üzerine Bir Araştırma. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 4(5), 197-211.
- Mert, A., Özdemir, G. (2018). Yalnızlık Duygusunun Akıllı Telefon Bağımlılığına Etkisi, *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 8, 88-107.
- Özdemir, S., Akçakanat, T., İzgüden, D. (2017). İnternet Çağında Sanal Ortam Yalnızlığı: Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma. *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, 8(19), 125-136.
- Parlak, Ö., Koçoğlu Sazkaya, M. (2018). Beş Faktör Kişilik Özelliklerinin İş Yaşamında Yalnızlık Üzerine Etkisinin İncelenmesi. *Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 8(1), 149-165.
- Pinder, C., C., Harlos, K., P. (2001). Employee Silence: Quiescence And Acquiescence As Responses To Perceived Injustice. *Research In Personnel And Human Resources Management*, (20), 331–369.
- Özdemir, L., Sarıoğlu, Uğur, S. (2013). Çalışanların “Örgütsel Ses Ve Sessizlik” Algılamalarının Demografik Nitelikler Açısından Değerlendirilmesi: Kamu Ve Özel Sektörde Bir Araştırma. *Atatürk Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Dergisi*, 27(1), 257-281.
- Seidler, Z. E., Wilson, M. J., Rice, S. M., Kealy, D., Oliffe, J. L., & Ogradniczuk, J. S. (2022). Virtual Connection, Real Support? A Study Of Loneliness, Time On Social Media And Psychological Distress Among Men. *International Journal Of Social Psychiatry*, 68(2), 288-293.

- Shaw, L.H., Gant, L.M. (2002). In Defense Of The İnternet: The Relationship Between İnternet Communication And Depression, Loneliness, Self-Esteem, And Perceived Social Support. *Cyberpsychology And Behavior*, 5(2), 157-172.
- Şahin, M. (2013). Yalnızlık Adlı Şarkının Queer Yabancılaşma Bağlamında İncelenmesi. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 17(2), 33-48.
- Şensoy, N., Kurttaş Çolak, P., Doğan, N. (2020). Sağlık Çalışanlarında Psikolojik İyi Oluş Düzeyi İle Sanal Ortamda Yalnızlık Düzeyi Arasındaki İlişki. *Türk Aile Hekimliği Dergisi*, 24(1), 41-50.
- Yao, M.Z, Zhong, Z. (2014). Loneliness, Social Contacts And İnternet Addiction: A Cross-Lagged Panel Study. *Computers In Human Behavior*, 30, 164-170.

Research Article

Sağlık Çalışanlarının Sanal Ortam Yalnızlık Düzeyi

Virtual Environment Loneliness Level Of Healthcare Professionals

Barış ÖZTUNA Doç.Dr., Çankırı Karatekin Üniversitesi İİBF barisoztuna@karatekin.edu.tr https://orcid.org/0000-0001-7298-4641	Kezban ÖZÇELİK KAYNAK Dr., İzmir Bakırçay Üniversitesi kezban.kaynak@bakircay.edu.tr https://orcid.org/0000-0002-1487-6033
---	---

Extended Abstract

It is thought that the migration from the village to the city, which started with the industrial revolution, the transformation of the family structure from the extended family to the nuclear family and the increase in the feeling of loneliness, which is often present in human beings, will bring the issue of loneliness to the agenda much more in the future. Factors such as pandemic, urbanization, prolongation of life expectancy cause loneliness to be on the agenda more. In the digital age, the advancement of technology also brings loneliness in the virtual environment.

The fact that people live in groups makes each person feel the desire to enter a community; Therefore, man is in a community. The person, who is a family member at first, then takes part in a community in his/her environment, school, business life and takes place in the community. Those who are not in a community become lonely by alienating from their surroundings (Şahin, 2013). As a social being, human beings have the desire and need to establish meaningful and healthy relationships with other individuals. People's desire to communicate is so strong that if people cannot establish a healthy and meaningful relationship, they may experience emotional stress and problems (Doğan et al. 2009). In the social friendship dimension, loneliness is defined as the feeling that occurs due to the low number of friends and colleagues in the network of relations such as friends, colleagues, neighbors. The absence of social relations among employees in corporate life or the inability of the employee to take part in a community that will adopt him creates social loneliness (Mercan et al. 2015). Human beings continue their lives in a network of social relations, and all kinds of changes that occur throughout life cause changes in social relations. Great social changes and personality traits can cause a feeling of loneliness (Çakır & Çakır, 2011).

As the years progressed, advances in information and communication technology have changed people's lifestyles. People can connect to social networks via the internet wherever they want, and social media has given an existential meaning. Being on social media and sharing photos and content that attract attention, push people to the virtual world rather than the real world; It has led to a life where the definition of socialization begins to differ, our needs differ, and the concept of loneliness is explained according to the number of friends in social networks (Bardak and Yalçınkaya 2016). Social media sites such as Facebook, Youtube, Instagram, LinkedIn Twitter, Tumblr, which are social media networks that take place in the lives of individuals and are popular among individuals, are used by individuals. Individuals spend most of their time on social media (Çiftçi, 2018). The social transformation that takes place with the advancement of the internet network is evaluated with a dualist approach (positive-negative). In addition to the life-facilitating factors such as individuals' access to information, being aware of their acquaintances, wasting their time, they are also subject to criticism with negative aspects such as alienation, isolation, addiction to the lives of others (Erbaş, 2019).

This study was conducted to determine the loneliness levels felt by healthcare professionals in virtual environments. The data in the research applied to the health workers working at a university hospital in western Turkey; It was obtained through a questionnaire prepared by using the literature. The questionnaire consists of demographic questions and the Virtual Environment Loneliness Scale (SLSQ) questions conducted by Korkmaz et al. in 2014.

The research is a conceptual and applied study and its population consists of approximately 974 health workers (such as doctors, nurses, health technicians, secretaries, nurses) working at hospital as of March 2021. Since it was aimed to reach the entire universe, the sample selection was not made, but the coinciding of the period when the research was carried out during the intense period of the Covid-19 pandemic prevented this goal from being achieved, and 112 people participated in the voluntary participation. Due to the fact that the study was conducted at a time and place with a high risk of contamination, an online questionnaire was preferred in the research (Çakıroğlu 2008).

SPSS 21.00 program was used in the analysis of the data obtained, and percentile, t test, Kruskal Wallis analysis of variance, Mann Whitney-U, Anova test, pearson correlation analysis and cronbach alpha internal consistency tests were used in the analysis of the data.

When we analyzed the demographic characteristics of the research participants, the health professionals participating in the study; It was determined that 39.68% of them were between the ages of 41-50, 55.36% were women, 73.22% were married, 20.54% were in the 0-14 years seniority range. It was found that 27.68% of the participants were health technicians or technicians, 20.54% worked in office services and 18.75% were doctors.

Virtual sharing, the most important aspect of which is to connect people by keeping them in touch with each other, and rapidly growing by gaining different dimensions through virtual information sharing, is another sub-dimension discussed in our study. It was concluded that the healthcare professionals who participated in our study showed low mean values (1.56 ± 0.64), close to the minimum, in relation to the fact that people think that they can express themselves better, be understood and trusted in these environments rather than in real life. In the study conducted by Özdemir et al. with university students, the virtual sharing dimension average (1.87 ± 0.85) is in line with our research (Özdemir et al. 2017).

The highest mean score (2.75 ± 0.84) among the data obtained with the virtual loneliness scale belongs to the virtual loneliness sub-dimension. Situations where people do not prefer to exist in virtual environments, but to communicate and share with other network users can lead to the fact that they become lonely in these relationships (Çimen, 2018).

The total mean score of the Virtual Loneliness Scale was determined as 2.22 ± 0.23 . The mean score of the Virtual Socialization sub-dimension was calculated as 2.48 ± 0.63 , the mean score of the Virtual Sharing sub-dimension was calculated as 1.56 ± 0.64 . The findings obtained as a result of the research show that the level of virtual loneliness of healthcare workers is at an average level, and the virtual sharing is quite low.

This study, which was carried out to determine the loneliness levels of healthcare professionals in virtual environments, was carried out especially during the most intense period of the Covid-19 epidemic, which affected the whole world. Not only did this period confront all people with many extraordinary situations, it was inevitable to adapt to new conditions in a very short time. In particular, healthcare workers have experienced the pandemic conditions most severely, the isolation conditions and the high risk of transmission have pushed this occupational group to social loneliness.

The study revealed that the loneliness in question is also felt in virtual environments, and that healthcare professionals cannot fully express themselves in these platforms, even if it is not severe. With this study, it shows that loneliness needs to be examined more today and that nuclear families formed with the industrial revolution are moving towards loneliness today. With the advancement of digitalization and technology, the issue of loneliness in the virtual environment will need to be addressed more. The issue of virtual loneliness, especially of healthcare workers with a high workload, needs to be addressed and examined more.